

مسابقه معماری ارتقاء تدریجی سرپناه خودساخته

نویسنده: معمارنت

مسابقه معماری ارتقاء تدریجی سرپناه خودساخته در سکونت‌گاه‌های غیررسمی دومین مسابقه معماری معمارنت از مجموعه مسابقات طراحی برای لایه‌های کم‌درآمد جامعه ایران است.

هدف اصلی این مسابقات توجه به آن بخش از معماری است که در عرصه حرفه‌ای و دانشگاهی به فراموشی سپرده شده و به عبارتی در زمره نامعماری قرار گرفته است. همچنین تأکید بر مسئولیت حرفه‌ای و اجتماعی معماران و ایجاد دغدغه در ذهن دانشجویان و معماران جوان است تا چتر معماری، همه گروه‌های اجتماعی و دهک‌های اقتصادی پایین جامعه را هم پوشش دهد.

در این مسابقه فعلاً چهار محله از سکونت‌گاه‌های غیررسمی در چهار سوی ایران انتخاب شده‌اند، در طول تابستان و قبل از اعلام فراخوان با مسئولین شهرهای فوق برای برگزاری نشست در این شهرها، گفتگو با شورای محل، بازدید از محل و همکاری در انتخاب واحدهای نمونه برای ارتقاء معماری، هماهنگی‌های لازم به عمل خواهد آمد.

قبل از نشست‌های تخصصی بین‌رشته‌ای چهارگانه در چهار محله فوق، شورای محله‌ها نسبت به انتخاب تعداد مناسبی واحد سرپناه برای ارتقاء اقدام می‌کنند و در جلسات نشست و همچنین در سایت معمارنت این واحدها معرفی خواهند شد.

پس از اعلام فراخوان (پایان تابستان ۹۷) تا پایان مهلت ارسال طرح‌ها (آذرماه ۹۷) طراحان فرصت دارند تا ضمن مراجعه به محله‌های فوق و گفتگو با شورای محل و بازدید از محله، نسبت به انتخاب واحد مناسب از بین واحدهای معرفی شده توسط شورا، برای طراحی ارتقاء واحد خود را انتخاب کنند. واحد مناسب به معنای دارا بودن مشکلات متعدد از جمله کیفیت سازه، نوع مصالح، ایمنی، طراحی نامناسب، مشکلات فاضلاب و دفع آب‌های سطحی، قرار داشتن در محدوده عرفی مساحت در محله و تمایل ساکن سرپناه فوق برای مشارکت در همین محدوده زمانی است. چهار نشست در محله‌های چهارگانه برگزار می‌شود. در این نشست‌ها گروه اجرایی مسابقه به همراه کارشناسان مختلف محلی، ضمن معرفی شرایط مسابقه، معرفی محله مربوطه با نگاهی بین‌رشته‌ای به سکونت‌گاه‌های غیررسمی، جوانب مختلف موضوع را با طراحان بررسی خواهند کرد. ما به دنبال فراهم کردن مقدمات بازدید از محله‌های فوق در پایان هر نشست هستیم.

شورای محل گزینه‌های مناسب برای طرح ارتقاء معماری را با در نظر گرفتن کلیه شرایط مشخص می‌کنند که در جلسه نشست هر شهر معرفی خواهد شد. این نشست‌ها طبق جدول زمان‌بندی از اواسط مهر تا اواسط آبان برگزار می‌شود.

پس از حدود دو هفته از برگزاری آخرین نشست، در آذر ۹۷ (طبق جدول زمانبندی) مهلت ثبت‌نام به پایان می‌رسد.

با پایان ثبت‌نام، تعداد ثبت‌نام کنندگان برای ارتقاء طراحی واحد نمونه در هریک از محله‌ها مشخص خواهند شد.

ثبت‌نام کنندگان تا پایان وقت اداری روزهای مشخص شده در جدول زمانبندی فرصت دارند تا طرح‌های خود را به سایت معمارنت به آدرس مندرج در فراخوان مسابقه ارسال دارند. این مهلت حدود ۱/۵ ماه پس از نشست هر محله خواهد بود.

هر شرکت کننده امکان ارسال طرح برای ارتقاء تدریجی سرپناه دریکی از محله‌های چهارگانه را داراست.

پس از دریافت طرح‌ها، دبیرخانه مسابقه اقدام به مطابقت طرح‌ها با شرایط و ترجیحات اعلام‌شده در پوستر و فراخوان خواهد کرد و طرح‌های دارای شرایط فوق در هر محله را در زمان مقرر (آذرماه ۹۷) برای داوری در جلسه شورای محله ارسال خواهد کرد.

در جلسه داوری هر محله طبق جدول زمانی اعضای شورای محله یا معتمدین محله، نمایندگان شرکت عمران و بهسازی شهری ایران، شهرداری و دیگر سازمان‌های مربوطه به همراه گروه اجرایی مسابقه شرکت دارند.

امکان حضور طراح یا نماینده گروه طراحی برای توضیح طرح خود به شورا در جلسه داوری، قبل از شروع رأی‌گیری وجود دارد.

جدول زمانی داوری‌ها به شرح زیر است:

- ۱- داوری طرح‌های ارسالی برای محله سیلاب تبریز: آذر، محله سیلاب تبریز
- ۲- داوری طرح‌های ارسالی برای محله ..... نیشابور: دی، محله ..... نیشابور
- ۳- داوری طرح‌های ارسالی برای محله منبع آب اهواز: دی، محله منبع آب اهواز
- ۴- داوری طرح‌های ارسالی برای محله شیرآباد زاهدان: دی، محله شیرآباد زاهدان

بازدید طراحان از محله و گفتگو با شورای محله و آشنایی با اقلیم، مصالح، تجربه محلی، فرهنگ ساکنان، روش‌های ساخت و تجربه فردی ساکنان در ارتقاء سرپناه‌شان می‌تواند در انتخاب واحد مناسب از میان واحدهای معرفی شده توسط شورا، کیفیت طراحی و امکان تکرارپذیری آن مؤثر باشد. دیگر ضوابط و ترجیحات در ارتقاء سرپناه به شرح زیر است:

- تغییرات سطح اشغال واحد ارتقاء، در حد عرف محله
- رعایت پایداری سازه‌ای

- بسته و محصور بودن با در نظر گرفتن بازشوها
  - ایمن‌سازی در بهترین شرایط ممکن در برابر شرایط جوی، آتش‌سوزی، تغییرات دمایی و سروصدا
  - ایمن در قبال تعرضات و مزاحمت‌های محیطی
  - تعریف و طراحی سیستم و روش ابتکاری و خلاقانه ساخت، بر پایه ارتقاء سریع و آسان توسط خود ساکنان با استفاده از راهنمایی یا آموزش مختصر
  - انطباق طرح با اقلیم مفروض و سازگار با محیط‌زیست
  - تأمین فضای زیست، فعالیت و خواب برای حداقل خانواده ۴ نفر
  - برخورداری از حوزه کوچک آشپزی
  - تأمین سرویس بهداشتی، حمام و امکانات شستشوی لباس
  - تأمین ورودی‌های برق، آب آشامیدنی و خروجی فاضلاب
  - در نظر گرفتن امکان توسعه آتی و ارتقاء تدریجی
  - استفاده از مواد و مصالح و عناصر محلی یا بازیافتی و همخوان با محیط‌زیست
  - پیش‌بینی و تأمین امکان اشتغال خانگی در فضای سرپناه
  - پیش‌بینی و طراحی الگوی تکرار و تکثیر و تشکیل مجموعه اقامتگاهی با هدف تقویت پیوندهای همسایگی، تشویق فعالیت‌های جمعی و ارتقاء انسجام اجتماعی
- پس از مشخص شدن طرح‌های برگزیده، طراحان ۳۰ روز فرصت دارند تا با کمک به ساکنان واحدهای مذکور، واحد مورد نظر را با مبلغ ۲ میلیون تومان ارتقاء دهند. در این مدت شورای محل و گروه اجرایی در رفع مشکلات ارتقاء طرح کمک خواهند کرد.

پایان زمان اجرا برای واحد برگزیده در محله‌های چهارگانه به شرح زیر است:

- ۱- پایان مهلت اجرا برای طرح برگزیده محله سیلاب تبریز: دی ۹۷
- ۲- پایان مهلت اجرا برای طرح برگزیده محله ..... نیشابور: بهمن ۹۷
- ۳- پایان مهلت اجرا برای طرح برگزیده محله منبع آب اهواز: بهمن ۹۷
- ۴- پایان مهلت اجرا برای طرح برگزیده محله شیرآباد زاهدان: بهمن ۹۷

پس از تأیید اجرا توسط شورای محل و دبیرخانه مسابقه، از میان طرح‌های اجرا شده طرح برتر در جلسه بهمن ۹۷ اعلام نهایی شده و جوایز مربوطه در تهران اهدا خواهد شد.

در جلسه فوق‌ضمین ارائه گزارشی از روند مسابقه و نمایش فیلم مستند مجموعه، جوایز چهار طرح برگزیده اجرا شده از چهار محله و جوایز نفرات دوم و سوم هر محله اهدا خواهد شد.

در این راه علاوه بر همکاران معماران تا امروز، سازمان عمران و بهسازی شهری ایران، نهادها و انجمن‌ها و شرکت‌های زیر نیز حامی مسابقه معماری ارتقاء تدریجی سرپناه خودساخته در سکونت‌گاه‌های غیررسمی خواهند بود:

شهرداری نیشابور
شهرداری اهواز
شهرداری تبریز
شهرداری زاهدان

بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
جامعه مهندسان مشاور ایران
انجمن صنفی مهندسان مشاور معمار و شهرساز
انجمن جامعه‌شناسی ایران
انجمن مفاخر معماری ایران
شورای هماهنگی تشکل‌های فنی و مهندسی حرفه‌ای کشور
شرکت همپایه
شرکت آذر هفتادونه
مجمع حق بر شهر باهمستان
مؤسسه توانمندسازی مهروماه
جمعیت امام علی (ع)
بنیاد معماری میرمیران
برنامه اسکان بشر سازمان ملل متحد (هبیئات)
مؤسسه شور زندگی و صلح درون ایرانیان

تا پایان تابستان و اعلام فراخوان رسمی امکان تغییر در محله‌ها و شهرهای برگزیده وجود دارد و انتخاب قطعی محله‌ها موکول به میزان همکاری شهرداری، دانشگاه، شورا یا معتمدین و نهادهای غیردولتی آن شهر دارد. بدین‌وسیله از کلیه نهادهای دولتی و غیردولتی، عمومی و خصوصی برای همکاری در این مسابقه دعوت به عمل می‌آید.

ما در جایگاه حل مسئله حاشیه‌نشینی نیستیم. ما فقط می‌خواهیم امکان گسترش چتر معماری را بر روی این ساکنان بی‌بهره از معماری فراهم کنیم.

معمارنت تیرماه ۱۳۹۷